

Türkiye’de Kadın Suçluluğunun Feminist Sosyal Hizmet Bağlamında İncelenmesi

Evaluation of Female Offenders in Turkey With a Feminist Social Work Perspective

Evrım Eskiçorapçı^{1*}

* Sorumlu yazar

Corresponding author

¹Sosyolog, İstanbul Aydın Üniversitesi, Türkiye
Sociologist, Istanbul Aydın University, Istanbul
evrimeskicorapci@stu.edu.tr

ORCID ID <https://orcid.org/0000-0003-4149-7554>

Makale geliş tarihi / First received : 21.05.2021

Makale kabul tarihi / Accepted : 13.08.2021

1

Bilgilendirme / Acknowledgement:

Yazar(lar) aşağıdaki bilgilendirmeleri yapmaktadır(lar):

- 1- Makalede kullanılan tüm veriler resmi kaynaklardan edinildiğinden özel izin veya etik kurulu izni veya özel izin alınmasını gerektiren bir durum yoktur.
- 2- Bu makalede araştırma ve yayın etiğine uyulmuştur.

This article was checked by *Turnitin*. Similarity Index 05%

Atf bilgisi / Citation:

Eskiçorapçı, E. (2022). Türkiye’de kadın suçluluğunun feminist sosyal hizmet bağlamında incelenmesi. *IBAD Sosyal Bilimler Dergisi*, (12), 1-16

ÖZ

Kadınlar arasında suç işleme davranışı, erkeklere oranla daha düşük seviyede görülmektedir. Bu durum dünyada ve ülkemizdeki kadın suçluluğunun durumu açısından da geçerlidir. Ancak son yıllardaki istatistiksel verilere göre kadın suçluluğundaki artış oranının erkek suçluluğundaki artış oranından fazla olduğu belirlenmiştir. Bu makalede, bu artışın nedeni toplumsal etkenlerle birlikte ele alınarak, toplumsal cinsiyet rollerinin kadın suçluluğuna nasıl yön verdiği ve suç işlemiş kadınlara yönelik feminist sosyal hizmet uygulamaları incelenecektir. Çalışmanın amacının daha iyi anlaşılması için suç, toplumsal cinsiyet, kadın suçluluğu, sosyal hizmet ve feminist kuram gibi konular açıklanarak feminist sosyal hizmet müdahaleleri incelenmiştir. Çalışmada TÜİK ve Ceza ve Tevkifevleri Genel Müdürlüğü’nün yayınlamış olduğu güncel istatistiksel veriler kullanılmıştır. Konuya ilişkin literatür taraması ile birlikte araştırmacı gözlemlerine de yer verilmiştir. Çalışmada toplumsal cinsiyetin başlıca rollerinden olan kadınlık ve erkeklik ekseninde suç kavramına bakılarak, kadın suçluluğu olgusunun çeşitli yönleriyle ele alınması gerektiği ortaya çıkmıştır. Ayrıca bu çalışmada, Türkiye’deki kadın suçluluğunun genel görünümüne değinilerek kadınların işlediği suç türlerine ve işleme şekillerine göre bazı ortak özellikleri olduğu görülmüştür. Çalışmanın nihai hedeflerinden olan feminist sosyal hizmet bakışıyla kadın suçluluğunun önlenmesi ve çeşitli dinamiklerle kadınların güçlendirilmesinin, feminist sosyal hizmet uygulamalarının kapsamlı ve etkin hale getirilmesiyle mümkün olacağı düşünülmektedir.

Anahtar kelimeler

Kadın Suçluluğu, toplumsal cinsiyet, sosyal hizmet, feminist sosyal hizmet.

ABSTRACT

Criminal behavior among women is seen at a lower level compared to men. This situation is also valid in terms of the numbers of female offenders in the world and in Turkey. However, according to the statistical data of recent years, it has been determined that the rate of increase in the number of female offenders is higher than the rate of increase in the number of male offenders. In this article, the reasons for this increase will be analysed looking at social factors and gender roles’ effect on female offenders and evaluating feminist social work practices for women who have committed crimes. In order to better understand the purpose of the study, topics such as crime, gender, female offenders, social work and feminist theory are explained, and feminist social work interventions were evaluated. In the study, current data published by the general directorate of TÜİK prisons were used. Along with the literature review on the subject, the researcher also included her own observations. The study revealed that, the concept of crime should be analysed in the axis of femininity and masculinity. In addition, the study found out some common features in terms of types of crimes committed by women when the general situation of female offenders in Turkey was evaluated. One of the final goals of this study, is to assess the role feminist social work can play in crime prevention among women and empowering women, having a more comprehensive and effective feminist social work practice in the field.

Keywords

Female offenders, gender, social work, feminist social work.

GİRİŞ

Suç, bir toplum içerisinde normların ihlal edildiği değerlere aykırı hareket edilmesi suretiyle ortaya çıkan davranış türüdür (İçli, 2007, s.23). Suçluluk olgusu ise tarih boyunca erkek davranışı olarak görülmüş, suç ile ilgili oluşturulan açıklama ve yaklaşımlar da suç işleyen erkeklerin ekseninde gelişmiştir. Kadın suçluluğu, erkek suçluluğuna oranla çok daha düşük seviyede kalması ve kadınların işlemiş olduğu suç türlerinin görece daha hafif kabul edilmesi nedeniyle toplum ve devlet kurumları tarafından öncelikli bir sorun alanı olarak görülmemektedir. Ancak suç işleyen kadın sayısının artış hızı oldukça yüksektedir.

Ekonomik, sosyal, kültürel ve teknolojik gelişmelerle kadınların iş hayatına katılımının artmasıyla, kadınlar kamusal alanda yer edinmeye başlamıştır. Ancak ev içindeki toplumsal rolleri halen devam eden kadınların yaşam alanlarının genişlemesi sorun alanlarının da artması sonucunu doğurmuştur. Bu baskı ve zorlanmaların arasında kalan kadınların, sorunlarının çözümünde suça başvurma ihtimalini arttırmıştır (İçli ve Öğün, 1988, s. 30). Bu durum kadınların işledikleri suç türlerinin farklılaşmasında da etkilidir. Geçmişte kadınların işlediği suçlar arasında annenin karnındaki bebeği düşürme, zehirleyerek insan öldürme, suç sayılırken günümüzde bu suçlara uyuşturucu kullanımı ve ticareti, dolandırıcılık, tehdit, hakaret, fuhuşa teşvik gibi suçlar eklenmiştir.

Kadın suçluluğunu anlamak için öncelikle kadın davranışını şekillendiren bir toplumsal olgu olarak toplumsal cinsiyet kavramına bakmak gerekir. Toplumsal cinsiyet algısının ve rollerinin, kadın suçluluğuna etkisi kültürel veya geleneksel kodlarla işlendiği gibi, biyolojik faktörler de bu durumu daha kalıcı ve karmaşık hale getirmektedir. “Örneğin; annelik rolü kadınları suçtan uzak tutmaktadır” (İlbars, 2007, s. 4). Ancak bu durum kadınları, maruz kaldıkları ataerkil yapının baskısına, çocuklarını gözetme amacıyla katlanması sonucunda yıpranıp, içsel birikme yaşamasına neden olacak ve belki de anlık bir dışavurumla suç işlemeye itebilecektir. Aynı zamanda ataerkil sistemden zarar gördüğünün veya sınırlandırıldığının farkında olan yeri geldiğinde rahatsızlığını ifade eden çoğu kadının, geleneksel rolleri erkeklere oranla daha fazla koruduğu ve normalleştirdiği gerçeği de kadın suçluluğundaki toplumsal cinsiyet rollerinin etkisini adeta bir civa gibi oynar halde tutmaktadır. Bu da toplum ve kadın ilişkisinin karmaşıklığını ve döngüsellliğini ortaya koymaktadır.

TOPLUMSAL CİNSİYET

Toplumsal cinsiyet, iki ayrı uç olarak lanse edilen biyolojik cinsiyet üzerinden türetilmiş olup sosyal ve kültürel süreçlerden beslenir, ancak biyolojik cinsiyetten farklıdır. Savcı’ya (1999, s. 130) göre; toplumsal cinsiyet toplumsal yapı içerisinde oluşan sosyal statü, siyasi sistem, geleneksel cinsiyet rolleri gibi oluşumların biyolojik cinsiyetle açıklanamadığı bir kavramdır. Toplumsal cinsiyet rolleri neredeyse tüm dünyada bireylerin yaşamlarını şekillendirmektedir. Ancak toplumların sosyo-kültürel yapıları bu rollerin içeriğini farklılaştırmaktadır. Bu durum toplumsal cinsiyetin biyolojik cinsiyetten farkını da ortaya koyması açısından önemlidir.

Birey toplum tarafından kendisine direkt ya da dolaylı olarak verilen cinsiyetine göre oluşturulmuş cinsiyet rollerine göre düşünce ve davranış biçimini oluşturmaktadır (Yıldırım, Ergüt ve Camkıran, 2017: 38). Birey ve toplumlar, yaşamlarının devamlılığını sağlama içgüdüleriyle geçmişten teslim aldıkları teorik ve pratik düzeydeki uygulamaları aynı şekilde devam ettirme eğilimindedir. Geleneksel değerlerin sonraki kuşaklara iletimi sırasında toplumsal cinsiyet kalıpları da aktarılır. Bu aktarım, aile, okul, medya gibi kurumlar aracılığıyla

sağlanırken çocuk oyunu, kitap, masal ve moda gibi etkenlerle pekiştirilmektedir. Sosyalizasyon süreciyle aktarılan roller sürekli olarak gözlem ve yönlendirme yoluyla bireye lanse edilmektedir (Simon, 1992, s. 26). Toplumsal cinsiyet rolleri ilk olarak aile içerisinde öğrenilir. Ailenin birden fazla fonksiyonu bulunmaktadır. Toplumsal dengeleri ataerkil sistem lehine korumak ve toplumsal cinsiyet rollerini aile üyelerine aktarmak ailenin en önemli fonksiyonlarıdır (Browne, 2011, s. 22). Toplumsal cinsiyet, Connell’e (1998, s. 54) göre; toplumun istediği yönde olacak şekilde cinsiyetlere roller tanımlamaktır. Toplumsal cinsiyet rollerinin yerleşik yapısı, geleneksel değerlerin zayıflamasına rağmen eril düşünce sisteminin gücünü kaybetmemesinde rol oynamaktadır.

Endüstrileşme sürecini yöneten kapitalist yapı toplumsal düzeyde geleneksel yapının zayıflaması gibi önemli değişimlere neden olmuştur. Buna rağmen ataerkil sistem ve kapitalizm eşitsiz ilişkiler üzerine kurulu bir egemenlik sistemi olduğundan, birbirlerine uyum sağlamakta zorlanmamıştır. Kapitalist sistem ihtiyaç duyduğu kadın emeğini istediği düzey ve özellikte alırken ataerkil sistemden yararlanır. Örneğin, ev içi rol ve sorumluluklarını yerine getirirken ücretlendirilmemiş emeği evin eril üyesi tarafından sömürülmektedir. Aynı durum kamusal alanda çalışan kadın için de geçerli olup emeğinin ucuzlaştırılması ve kolaylıkla gözden çıkarılmasına neden olmaktadır (Mies, 2011, s. 95).

Toplumsal cinsiyet algısının merkezde olduğu yeniden üretim ilişkileri de daha çok kadınların üzerinden kurulmaktadır. Kadınların anne ve eş olma gibi toplumsal cinsiyet rolleriyle tanımlandığı görülürken, erkekler ise meslek durumu veya evi geçindiren, yöneten kişi rolleriyle tanımlanmaktadır (Payne, 1997, s. 255). Ataerkil sistem bu rol tanımlamalarını kadınları kamusal alandan uzak tutup ev işleri ve çocuk bakımı ile sınırlayarak emeklerini görünmez kılmaktadır (Acar-Savran, 2009, s. 64-65). Bu sayede erkek işten eve geldiğinde yapılması gereken tüm görevler kadın tarafından yerine getirilmiş olacaktır. Kadının diğer görevi çalışan erkeği ertesi güne dinlenmiş bir şekilde hazırlamaktır. Bu sayede erkek çalışanın işteki verimliliği kapitalist sistemin istediği düzeyde tutulacaktır (Ritzer, 2011, s. 179).

Toplum; toplumsal dengeyi veya yapıyı bozma girişiminde bulunan suç işlemiş olan bireyleri devlet haricinde de önyargı ve ayrımcılık uygulayarak cezalandırmaktadır. Suç işleyen bireylerin devlet kurumları aracılığıyla cezalandırılmaları belirli bir süreyle ve kurullarla sınırlı iken, toplumun cezalandırma biçimi uzun süreçlere yayılarak, çoğu zaman örtük şekilde gerçekleşmektedir. Toplumsal etiketleme daha çok diğer insanların etik değerleri üzerine yorumlarda bulunanlar tarafından gerçekleştirilmektedir (Giddens, 2000).

Suç ve ceza hem bireyde hem de toplumda aynı şekilde yorumlanmamaktadır. Suç işleyen kişi toplumu anlamakta zorlanmaktayken toplum da suç işleyen kişiyi anlamakta güçlük çeker (Hirschfield ve Piquero, 2010, s. 44). Eğer suçu bir kadın işlemişse, bu süreç aile-toplum düzeyinde çok daha derin ve belirgin bir şekilde karşılık bulmaktadır. Toplumsal cinsiyet kalıpları değişime ve empatiye kapalı olarak kurgulanmaktadır. Bu durum toplumun suç işlemiş olan kadınların davranışlarının altında yatan nedenleri anlamaya ve çözüm bulmaya yönelik davranmasının önüne geçmektedir. Bireyler tarihin ilk dönemlerinden itibaren kendisi dışındaki bireyleri kategorileştirmeye yönelik davranış sergilemektedir. Kendini yaşamsal tehlikelerden koruma motivasyonuna dayanan bu içgüdü günümüzde bu amaçla kullanılmayıp ayrımcılık ve dışlama gibi kavramlara evrilmiştir.

“Kadın suçlularda lekelenme ve itibarını yitirme korkusu erkeklere kıyasla daha fazladır ve bu durum suç işlemiş kadınlarla bağlantı sağlamayı ve çalışmayı zorlaştırmaktadır” (İlbars, 2008, s. 7).

FEMİNİZM VE SOSYAL HİZMET İLİŞKİSİ

Sosyal hizmet mesleği, toplum içerisinde çeşitli nedenlerle ikincil konuma atılmış, maddi kaynaklara ulaşımı sınırlı olan, sosyal risk altında yaşayan, çeşitli sosyal dışlanma ve ötekileştirilme gibi durumlara maruz kalan bireylere yönelik ihtiyaç duydukları kaynaklara eşit olarak ulaşmasını sağlamayı öncelikli görev olarak görmektedir. Suç işlemiş kadınlara yönelik toplum tarafından uygulanan sosyal dışlanma ve ötekileştirmenin engellenmesi ve kadınların sosyal uyum ve işlevselliklerini arttırmak için sosyal hizmet, feminizm hareketinden beslenir. Buz’a (2009, s. 53) göre; toplum içerisinde adil olmayan, ayrıcalıklı ve ayrımcı tutum ve davranışlara karşı durarak toplumsal ilerlemeyi sağlamak sosyal hizmetin başlıca görevidir.

Feminizm, bireysel ve toplumsal düzeyde kadın ve erkek arasında hem kamusal hem de özel alanda yaratılmış olan eşitsizlik ve ayrımcılıkla mücadele eden ve kadınları da bu amaçla bilinçlendirip, güçlendirmeye çalışan bir öğreti ve harekettir. MacKinnon’a (2003) göre; feminizm, kadınlar ve erkeklerin birbirlerine olan yaklaşımlarının temelinde yer alan sosyo-kültürel etkenleri inceler. Bunu yaparken de toplumsal cinsiyetin oluşum merkezine kadınların yaşam pratiklerini koyar. Feminizm kavramının oluşmasıyla birlikte, kadınların çeşitli toplumsal yapılar karşısındaki konumu tartışmaya açılmıştır (Coleman ve Kerbo, 2003, s. 275). Feminist kuramlar da toplumsal yapının ve olguların değerlendirilmesi ve alternatif çözüm yollarının geliştirilmesi adına cinsiyetler ve bireyler arasındaki eşitliği, toplumsal cinsiyet kavramına dikkat çekerek sağlama yönünde bir çerçeve sunmaktadır. Feminist literatür incelendiğinde hukuk sisteminin tarihsel sürecinde etkin olan ataerkil bakış açısının, toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin oluşumunda da büyük etkisi olduğuna dair görüş birliği olduğu görülmektedir (Uygur ve Çağlar, 2011).

Farklı düşünce akımlarından etkilenecek ortaya çıkan birden fazla feminist kuram bulunmaktadır. Bunların arasında liberal, radikal, Marksist, sosyalist, post-kolonyal, post-modern ve psikanalitik kuram incelenmiştir. Liberal feminist kuram, kadın ve erkek arasındaki eşitliğe vurgu yapan ilk feminist kuramdır. Bütün feminist kuramlar bu bakış açısının temelinde adil ve eşit bir toplumun oluşması ve kadın-erkek eşitliğinin sağlanması için engellerin ortadan kaldırılmasını amaçlamışlardır (Mills, Durepos ve Wiebe, 2010 s. 525). Liberal feminizm, suç işleyen kadınların sayısının erkeklere oranla daha az olmasını ataerkil sistemin kadınlara her alanda daha az fırsat tanınmasına bağlamaktadır. Radikal feminist kuramın temel düşüncesi, erkeklerin kadınların sömürülmesinden yararlandıkları ve bu sömürülmenin de asıl sorumlusunun erkekler olduğu anlayışına dayanmaktadır (Giddens, 2006, s. 471). Radikal feminizme göre kadınların suç işleme nedenleri ataerkil sistemin yapısal özelliklerinin kadınları mağdur duruma getirmesi ve bu durumun da kadınlarda tepkiselliğe yol açması olarak düşünülmektedir. Marksist feminist kuram, kadının ikincil konumda olmasının sınıflı toplumsal yapıdan kaynaklandığını ve kadının baskı altında olmasının nedeninin kapitalizm olduğunu vurgulamaktadır (İşler, 2004, s. 33). Sosyalist feministler, Marksist kuramın ekonomi üzerine görüşleri ile radikal feministlerin cinsellikle ilgili açıklamalarını birlikte ele alarak “ikili sistemler” kuramını oluşturmuşlardır. Sosyalist feministler, kapitalist sistemin ekonomik açıdan, kadınları ikincil konuma itmesini kadın suçluluğunu oluşturan önemli bir etken olarak görmektedir. Post-kolonyal feminist kuram, feminist kuramın “küresel kız kardeşlik”

kavramının aslında evrensel bir nitelik taşımadığını ifade ederek sömürgeleştirilmiş ülkelerdeki kadınların farklı kategoriye konulmasına karşı çıkmıştır. Post-modern feminist kuram, toplumsal cinsiyet kavramının cinsiyetten bağımsız olarak ele alınarak, kadın ve erkek ayrımına gitmeden çoğulcu bakış açısıyla incelenmesi gerektiğine vurgu yapmaktadır. Psikanalitik feminizm ise Freud’ un psikanalizle ilgili düşüncelerinden etkilenmiştir. Freud’ un oluşturduğu ego, bilinçaltı, oidipus kompleksi gibi açıklamalardan yararlanarak toplumsal cinsiyet açıklamalarını oluşturmuştur. Psikanalitik feministler psikanalizin bu kavramlarından beslenmiş olsa da Freud’ un açıklamalarının erkekleri merkeze alıp, kadınları ikincilleştirdiğini ifade ederek ataerkillik bakış açısına itiraz etmektedir.

FEMİNİST SOSYAL HİZMET YAKLAŞIMI

Feminist sosyal hizmet, ataerkilliği sona erdirip eşitlikçi ilişkileri toplumsal yapıların her alanına yerleştirmeyi amaçlayan bir yaklaşımdır. Bu amaca yönelik olarak öneri ve uygulamalarını feminist kuramlardan beslenerek oluşturmuştur. Barker’a (1999) göre; feminist sosyal hizmet sosyal hizmetin alanı içinde toplumsal cinsiyet eşitsizliğinden kaynaklanan her alandaki sorunun çözümüne yardım etmek üzere feminist bakış açısıyla oluşturulmuş deneyimler ve sonucunda elde edilen bilginin toplamıdır. Dominelli’ye (2002, s. 6) göre ise, feminist sosyal hizmetin amacı, kadınların toplumsal yaşamdaki refahını geliştirmektir. Bu amaca yönelik olarak öncelikle çevresindeki kadınların yaşam kalitelerini arttırmak için çalışanlar, hemcinsleri olmuştur. Bununla birlikte kadınların ekonomik kazanımlara ve kararlara katılımının erkeklerle birlikte eşit olarak paylaşılmasının ve birey olarak ekonomik kazanımlara baskı ve ayrımcılıktan uzak şekilde katılmasının yolu açılacaktır.

Sosyal hizmetin feminizmle olan ilişkisi, kadın sosyal hizmet uzmanlarının feminizm değerlerinin farkına varmaya başlamasıyla birlikte feminist sosyal hizmetin teori ve uygulamaları 1970’li yıllarda başlamıştır. İlk feminizm hareketi cinsiyet eşitliğini gerçekleştirmeye yönelik oluşmuştur. İkinci dalga ise toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelmiştir. Sosyal hizmet uzmanlarına müracaat eden bireylerin çoğunluğunun kadın olduğu gerçeği feminist teorilerin ve feminist sosyal hizmetin önemini ortaya koyan en önemli göstergedir. Featherstone’a (2001, s. 3) göre; bu uygulamada kadınların toplumsal yapı içerisindeki konumlarını iyileştirmek öncelikli olarak görülmektedir. Aynı zamanda bu bakış açısı kadınların toplumsal cinsiyet rollerini pekiştirici uygulama hatalarını engelleyecektir. Sosyal hizmet uzmanı, bireylere yönelik olan uygulamalarında, bireyin gereksinimlerini değerlendirirken müracaatçının belirttiğinin yanında bireyin fark edemediği diğer gereksinimlerini de ortaya çıkarmak durumundadır. Bu nedenle toplumsal cinsiyet ile ilgili kavramlar ve süreçler sosyal hizmet uzmanı tarafından bilinmeli ve yorumlanabilmelidir.

Dominelli (2002), feminist sosyal hizmeti, kadınların deneyimlerini öne çıkarıp, kadının toplumsal rolleri ve kendi içinde yaşadığı sorunları arasındaki ilişkiyi öne çıkararak onun kendine özgü ihtiyaçlarına çözüm bulan, müracaatçı ile sosyal hizmet uzmanı arasındaki ilişkinin eşitlikçi bir yapıda kurulması gerektiği bir sosyal hizmet uygulama alanı olarak görmektedir. İlk bakışta bireysel düzeyde olduğu düşünülen bazı yaşantı ve olayların, aslında toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin toplum içerisindeki çeşitli görünüm ve etkilerinden kaynakladığı gerçeğinin incelemelere konu edilmesiyle birlikte feminist bakış açısı birçok alana nüfuz etmiştir. Feminist sosyal hizmet, genel olarak kadınların yaşamak zorunda kaldığı sorunların çözümünde kadının deneyiminden yola çıkarak görünür nedenlere değil altında gizlenen toplumsal dinamiklere ulaşmaya çalışır.

Feminist sosyal hizmet, cinsiyetler arasında ayırım yapmamakla birlikte toplumun özellikle kadınlar için oluşturduğu toplumsal rol ve sorumlulukların eşit dağıtılmadığı gerçeğinden hareket ederek müdahale yöntemlerini geliştirir. Beydili, Yıldırım ve Demiröz’e (2013, s. 47) göre; kadının maruz kaldığı cinsiyet eşitsizliği gibi durumları olduğu şekliyle anlayabilmek, kadının güçlenmesi için gereken şartların oluşturulması, kadınların seçme ve kaderlerini çizme hakkı, insan hakları ilkesi ve sosyal adalet ilkesi ile ilintilidir.

Feminist sosyal hizmet uygulamasının en önemli amacı kadınların yaşadığı sorunların asıl kaynağının toplumsal cinsiyet rollerinden kaynaklandığının ortaya konması sonrasında en doğru uygulamalarla bu eşitsiz dağıtılan rollerin kadınlar üzerindeki baskısını sona erdirmektedir. Bu amaca yönelik olarak bazı uygulamalar belirlenerek bir yol haritası oluşturulmuştur. Feminist sosyal hizmet uygulamalarında mikro, mezzo ve makro olacak şekilde üçlü tür uygulama modeli esas alınmaktadır. Acar’a (2001, s. 20) göre; kadının kişisel alanına mikro feminist sosyal hizmet, kadının çevresi ile ilişkilerine mezzo sosyal hizmet, kadına yönelik sosyal politikalar ve uygulamalara ise makro sosyal hizmet ışık tutmaktadır.

KADIN SUÇLULUĞUNA YÖNELİK FEMİNİST SOSYAL HİZMET MÜDAHALESİ

Kadın suçluluğunun sosyal hizmet alanıyla ilişkisi döngüsel bir yapıda ilerlemektedir. Suç, toplumsal hayat içerisinde kabul görmeyen ve suçu gerçekleştiren kişinin çoğunlukla toplum tarafından dışlandığı bir olgudur. Ataerkil toplumlarda bu durum kadınlar için daha görünür ve sistematik biçimde yaşanmaktadır. Feminist sosyal hizmetin bakış açısıyla adli sosyal hizmetin bir arada çalışması bu açıdan önemlidir. Laster’e (2008, s. 5) göre; toplum, aile ve birey refahını sağlama görevini üstlenen sosyal hizmet mesleği suçluluk alanında da faaliyet göstermekte ve odağına suçluyu, aileyi, adalet ve ceza sistemini almaktadır. Bu bağlamda sosyal hizmet için kadın suçluluğu önemli çıkarımların edinildiği bir alandır.

Sosyal hizmetin suçluluk alanındaki çalışma alanları kadın ve erkekler için benzer şekilde oluşturulmuştur. Bu noktada feminist sosyal hizmet hem cezaevi hem de cezaevi sonrasındaki süreçte kadınların ihtiyaçlarının erkeklerin ihtiyaçlarından farklı olarak belirlenmesi gerektiğini ifade etmektedir. Kadınlar, süregelen birden fazla rol ve sorumluluklarının yanında “suçlu kadın” olarak toplum tarafından damgalanıp, bu ayrımcılık ve dışlanma ile yaşamlarını yeniden kurabilme ve sosyal destek alabilme şanslarını kaybetmektedir. Tekindal’a (2016, s. 233) göre; insan hakları ve sosyal adaleti temel alan, ötekileştirilen gruba hizmet eden feminist sosyal hizmet, ataerkillik ve toplumsal cinsiyet olgusunu odağına almaktadır. Dünyanın genelinde hüküm süren ataerkil toplumlarda kadınların feminist sosyal hizmetin teori ve uygulamalarına daha çok ihtiyacı vardır. Çoğu gelişmiş ülkede bile, her türlü alanda cinsiyet eşitliğine yönelik düzenlemeler devlet aracılığıyla düzenlenmiş olsa da kadınlara yönelik feminist bakış açısı ve davranış tarzı aynı hızla toplumun üyeleri tarafından içselleştirilememektedir. Feminist sosyal hizmet; mikro, mezzo ve özellikle makro düzeyde yaratacağı bilinç yükseltme çalışmalarıyla kurumsal ve yasal eksikliklerin giderilmesinin önemini ortaya koyarak, sistemleri harekete geçirme sorumluluğunu üstlenmektedir.

Suç işleyen kadın ve erkeklerin cezasının bir kısmını veya tamamını toplumdan soyutlanmadan geçirecekleri alternatif ceza infaz sistemi ülkemizde Denetimli Serbestlik Hizmetleri olarak belirlenmiştir. Avrupa Birliği Kriterlerini karşılama amacıyla 2005 yılında 5402 Sayılı Kanun kapsamında kurulmuştur. Suç tekrarının oluşmasını engellemek ve bireylerin sorun alanlarının tespiti ve çözümüne yönelik çalışmalar denetimli serbestlik uygulamalarının başlıca amacıdır.

Özellikle son yıllarda kadın suçlulara yönelik hem cezaevi süreci hem de cezaevi sonrasında yönelik bireyselleştirilmiş program ve uygulamalar gerçekleştirilmiştir. Suç işleyen kadınların bireysel ihtiyaçlarının karşılanması onların cezaevinden çıktıktan sonra topluma uyum sağlamasına destek olacaktır (Wilson ve Davis, 2016).

TÜRKİYE’DE KADIN SUÇLULUĞU

Bu bölümde Türkiye’deki kadın suçluluğunun genel görünümü; resmi istatistikler aracılığıyla, hükümlü ve tutukluların yaş, cinsiyet, öğrenim durumu, medeni hali ve işlediği suç türü dikkate alınarak incelenecektir.

Tutuklu ve Hükümlülerin Cinsiyet Dağılımı

Suç, geçmiş dönemlerden itibaren bir erkek davranışı olarak kabul görmüştür. Dünya genelindeki suçluluk araştırmalarında suç işleyen kadınlar, suç işleyen erkeklerin sayısına oranla oldukça düşük seviyededir (Canay, 2004, s. 81). Bu durumu açıklayan birden fazla neden vardır. Kadın suçluluğunun artış oranının erkek suçluluğunun artış oranına göre daha yüksek olduğu aşağıda verilen tabloda ortaya konmuştur.

Tablo 1. Türkiye’de Tutuklu ve Hükümlülerin Cinsiyete Göre Dağılımı (2019) (Kaynak: TÜİK, 2019)

	2015		2016		2017		2018		2019	
	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran	Sayı	Oran
Toplam	177 262	100,0	200 727	100,0	232 340	100,0	264 842	100,0	291 546	100,0
Erkek	170 754	96,3	192 354	95,8	222 444	95,7	254 426	96,1	280 114	96,1
Kadın	6 508	3,7	8 373	4,2	9 896	4,3	10 416	3,9	11 432	3,9
Hükümlü	151 334	85,4	128 086	63,8	153 079	65,9	208 950	78,9	245 160	84,1
Tutuklu	25 928	14,6	72 641	36,2	79 261	34,1	55 892	21,1	46 386	15,9
TC	173 440	97,8	196 285	97,8	225 994	97,3	256 264	96,8	281 544	96,6
Yabancı	3 822	2,2	4 442	2,2	6 346	2,7	8 578	3,2	10 002	3,4

Türkiye’de kadının suça bulaşma oranı 1970’lerden bu yana artış göstermektedir. 1970’li yıllarda kadın suçlu oranı 1,7 iken 2019 yılında 3,9 olarak tespit edilmiştir. Türkiye İstatistik Kurumu (TÜİK) verilerine göre (2019) suç işleyen kadınların sayısı 2015 yılından 2019 yılına kadar sürekli olarak artmaktadır. Erkek hükümlü/tutuklu sayısı fazla olmasına rağmen; 2015 yılında kadın suçlu oranı 3,7 iken 2019 yılında 3,9; erkek suçlu oranı 2015 yılında 96,3 iken 2019 yılında 96,1 olarak gerçekleşmiştir (TÜİK, 2019). Yüzdeler oranlara bakıldığında, kadın suçluluğundaki artış oranının, erkek suçlu sayısındaki artış oranından daha fazla olduğunu söylememiz mümkün olmaktadır (Bkz. Tablo 1). Bu durum kadın suçluluğu konusu üzerine eğilimin ne kadar önemli olduğunu ortaya çıkarmaktadır.

Tutuklu ve Hükümlülerin Yaş Dağılımı

Yaş etmeni, suçluluğu açıklama konusunda tek başına yeterli değildir ancak bireyin bilinç düzeyinin oluşmasında biyolojik ve psikolojik düzeyde önemli bir rolü bulunmaktadır. Aynı yaştaki bireylerde farklı bilinç düzeylerinin olması davranışlarının da çeşitlenmesine neden olmaktadır. Bu da aynı etki karşısında bireysel farklılıkların etkisiyle farklı davranışlar

sergilenmesine neden olmaktadır. İçli’ ye (1988, s. 23) göre ülkemizde kadın suçluluğu, erkek suçluluğuna oranla daha ileri yaşlarda tepe noktasına ulaşmaktadır. Kadın suçluluğunun en çok görüldüğü yaş dönemi genellikle 30-40 yaş aralığı olmaktadır. Yaşın ilerlemesiyle beraber bu oranların da azaldığı görülmektedir. Bu durumun nedenlerine bakıldığında, bu yaş grubundaki bireylerin genel olarak sosyal çatışmalardan uzaklaşmayı tercih ettiği düşünülmektedir. Yaşı ilerleyen bireylerin, adalet sistemine karşı gelmeyi göze alma potansiyelleri düştüğünden genel olarak uyum sağlama davranışları sergilemektedir (Kürzinger,1996; aktaran: Demirbaş, 2012, s. 211).

Tablo 2. Türkiye’de Tutuklu ve Hükümlülerin Yaşa Göre Dağılımı (2020)

(Kaynak: Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü İstatistikleri, 2020)

Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunan Tutuklu ve Hükümlülerin Yaş Gruplarına Göre Dağılımları									
30/04/2021 Tarihi itibari ile									
Yaş Gruplarına Göre Dağılım	Hükümlü			Tutuklu			GENEL TOPLAM		
	Erkek	Kadın	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM	Erkek	Kadın	TOPLAM
12-18 Yaş Arası	508	20	528	992	38	1.030	1.500	58	1.558
18-40 Yaş Arası	149.862	5.634	155.496	26.406	1.357	27.763	176.268	6.991	183.259
40-65 Yaş Arası	81.997	3.535	85.532	7.918	506	8.424	89.915	4.041	93.956
65 Yaş ve Üzeri	4.251	148	4.399	333	11	344	4.584	159	4.743
GENEL TOPLAM	236.618	9.337	245.955	35.649	1.912	37.561	272.267	11.249	283.516

CİK (2020) verilerine göre erkek ve kadınlarda suç işleme rakamlarının en fazla olduğu kesimin “genç-orta yetişkin” olarak ifade edilen 18-40 yaşları arasında olduğunu görmekteyiz. Kadın suçluluğunun en çok görüldüğü yaş grubunu %58,5 ile bu dönem oluşturmaktadır. 40-65 yaş arası “ileri yetişkin” olarak adlandırılan kesim ise %34,6 ile ikinci sırada gelmektedir. Yaşlı ve çocuklar ise en az suç işleyen bölümü oluşturmaktadır. Erkek hükümlülere baktığımızda; karşımıza çıkan tablo kadınların suç ve yaş grubu dağılımlarına benzemektedir. Erkeklerin en az suç işledikleri yaş grubu 65 yaş ve üzeri iken; en çok suç işledikleri yaş grubu ise 18-40 yaş grubudur.

Tutuklu ve Hükümlülerin Medeni Durum Dağılımı

Medeni durumun kadın suçluluğu üzerindeki etkisi oldukça ayırt edici düzeydedir. Aynı zamanda toplumsal cinsiyet rollerinin ve geleneksel değerlerin oluşumunda da medeni durum önemli etken olarak görülmektedir. Gelişmiş ülkelerdeki araştırmalarda suç işleyen kadınların çoğu daha önce hiç evlenmemiştir (Almeda, 2005). Türkiye’de ise suç işlediği anda evli olan kadınların daha çok suç işlediği görülmektedir (Kızmaz, 2010, s. 579).

Tablo 3. Türkiye’de Tutuklu ve Hükümlülerin Medeni Durumuna Göre Dağılımı (2019)
(Kaynak: Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü İstatistikleri, 2019)

2019 Yılı Hükümlü ve Tutukluların Medeni Durumlarına Göre Dağılımları											
Suç Türü	Toplam	Hiç evlenmedi		Evli		Eşi öldü		Boşandı			
		Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın	Erkek	Kadın		
Toplam	281605	270260	11345	957700	2 774	130263	5 176	1 650	534	42102	2 808

Kadın suçluluğunda ilk sırayı %45,6’lık bir oranla cezaevine girdiği anda evli olanların oluşturduğu görülmektedir. Bu sırayı bekâr ve boşanmış olanların takip ettiği, eşi ölenlerin ise bekâr ve boşanmış olanlara göre daha az suç işledikleri görülmektedir. Türkiye’nin geleneksel toplum yapısının eşi ölen kadınlara yönelik sergilediği koruyucu tutum suç işleme düzeylerinin düşük olmasında etkilidir. Haydaroğlu (2017) Antalya ve Mardin Cezaevi’nde bulunan kadın hükümlülerle gerçekleştirdiği araştırmanın sonucuna göre Antalya ilinde %52,4’ü Mardin ilinde ise %65,2’si suç işlediği anda evli olan kadınlardan oluşmaktadır. Evli kadınların suç oranına katılımının fazla olmasında, evlilik yaşının erken sayılacak çağda gerçekleşmesi nedeniyle, bireylere yüklenen sorumluluk ve görevleri ifa ederken karşılaşılan güçlükler, kadınları suça yönelten etkenler olarak değerlendirilmektedir. Ayrıca, suç işlemiş olan kadınların evlilik yaşantılarında aile içi çatışmaların, istismarın ve şiddet olaylarının fazlalığının da suça bulaşma konusunda etkili olduğu düşünülmektedir (Ortaköylü ve diğerleri, 2004, s. 14).

Balcıoğlu ve arkadaşları tarafından (2004) yapılan bir araştırmada, adam öldüren erkeklerin suçu yönelttiği kişiyi tanıma oranı %45, kadınlarda ise bu oran %75’tir. Cansuvar ve diğerleri (1997) suç işleme nedenleri ve suçun kime karşı işlendiği gibi sorulara cevap aradıkları bir çalışma yapmışlardır. Çalışmanın sonunda kadınların işlediği suçların nedenini, aile içerisinde sistematik olarak maruz kaldığı etkenler veya cinsel alanına saldırılması neticesinde işlediği ortaya çıkmıştır. Suça bulaşan erkeklerin ise suçu daha çok borç verme ya da alma, sosyal ortamlarda gerçekleşen anlaşmazlıklar ve yolda yaşanabilen durumlarda işlediği ortaya konmuştur.

Tutuklu ve Hükümlülerin Öğrenim Durumu Dağılımı

Eğitim durumu, suçluluğun oluşum sürecinde önemli bir belirleyicidir. Bireyin kendini ifade edebilme, kendini geliştirebilme, meslek edinebilme ve özgüven gibi değerlere ulaşabilmesi eğitim kurumlarındaki bilgi ve deneyim paylaşımıyla mümkün olmaktadır.

Tablo 4. Türkiye’de Tutuklu ve Hükümlülerin Öğrenim Durumuna Göre Dağılımı (2020)
(Kaynak: Ceza ve Tevkif Evleri Genel Müdürlüğü İstatistikleri, 2021)

Ceza İnfaz Kurumlarında Bulunan Tutuklu ve Hükümlülerin Öğrenim Durumlarına Göre Dağılımları 31/05/2021 Tarihi itibari ile												
Eğitim Durumu	Hükümlü				Tutuklu				Genel Toplam			
	Erkek	Kadın	Çocuk	Toplam	Erkek	Kadın	Çocuk	Toplam	Erkek	Kadın	Çocuk	Toplam
İlkokul Mezunu	66.555	2.121	173	68.849	7.975	322	304	8.601	74.530	2.443	477	77.450
İlköğretim Mezunu	46.060	1.284	205	47.549	7.497	343	439	8.279	53.557	1.627	644	55.828

Lise veya Dengi Meslek Okulu Mezunu	36.215	1.308	5	37.528	5.731	331	5	6.067	41.946	1.639	10	43.595
Ortaokul veya Dengi Meslek Okulu Mezunu	35.666	516	34	36.216	5.553	144	114	5.811	41.219	660	148	42.027
Yüksek Okul veya Fakülte Mezunu	23.468	1.685		25.153	2.915	295		3.210	26.383	1.980	0	28.363
Bilinmeyen	13.578	371	12	13.961	2.829	112	39	2.980	16.407	483	51	16.941
Okuma-Yazma Bilmeyen	6.266	1.238	70	7.574	1.584	221	149	1.954	7.850	1.459	219	9.528
Okur-Yazar Olup Bir Okul Bitirmeyen	5.179	725	30	5.934	738	86	41	865	5.917	811	71	6.799
Yüksek Lisans	2.175	61		2.236	225	11		236	2.400	72	0	2.472
Doktora	443	4		447	27	4		31	470	8	0	478
Genel Toplam	235.605	9.313	529	245.447	35.074	1.869	1.091	38.034	270.679	11.182	1.620	283.481

CİK (2020) tablosu incelendiğinde, tutuklu ve hükümlü kadınların çoğunlukla ilköğretim mezunu oldukları görülmektedir. İlkokul mezunlarını, yüksekokul veya fakülte mezunları takip etmektedir. İlkokul mezunu olan kadınlar %22’lik bir oran oluşturmaktadır. İlköğretim/ortaokul mezunlarının oranı %20 ve okuma yazma bilmeyenlerin oranı ise %12’dir.

Kadın tutuklu ve hükümlülerin eğitim durumları önceki yıllarda yapılan alan çalışmalarından farklı olarak güncel istatistiklerde özellikle yüksekokul/fakülte mezunu olan kadın suçlularda artışın olması dikkat çekici bir noktadır. Bu durum, kentleşmenin ve kadının sosyal hayata aktif katılımının artmasıyla birlikte kadın suçluluğunun ciddi şekilde değiştiğini göstermesi açısından önemlidir. Aynı yılın suç türü ve eğitim durumunu gösteren TÜİK (2019) istatistiklerinde öldürme suçunu işleyen kadınların çoğunluğu ortaokul ve dengi okullardan mezunken, öldürme suçunu en az işleyen kadınlar okuma-yazma bilmeyen kadınlar olmuştur. Örneğin 2019 yılında öldürme suçu işleyen ve okuma yazma bilmeyen 1 kişi varken, aynı suçtan hüküm alıp, ortaokul ve dengi okullardan mezun olanların sayısı 59’dur. (441 kişi) okuma yazma bilmemekte, (1009 kişi) okuma-yazma öğrenen ancak ilköğretim mezunu değil, (2178 kişi) ilköğretim mezunu, (1589 kişi) ilköğretim mezunu, (2474 kişi) ortaokul ve dengi okullardan mezun, (2160 kişi) lise mezunu, (1393 kişi) yükseköğretim mezunu olduğu görülmektedir (TÜİK, 2019). Öğrenim seviyesinin artmasıyla suç işleme oranında azalma görülmektedir. Öğrenim seviyesi yüksek olan kadınların öğrenim seviyesi düşük olan kadınlara oranla suç işleme düzeyleri arasında ciddi farklılıklar vardır. Bunun nedenlerinden biri öğrenim seviyesi yüksek olan kadınların kaybetmek istemeyecekleri daha çok şeye sahip olmasıdır (Şenol ve Yıldız, 2012, 27-28 Nisan).

Suç işlemiş olan kadın ve erkeklerin öğrenim düzeylerinin benzer özellikte olduğu değerlendirilmektedir. Türkiye’de yapılan araştırmalara bakıldığında öğrenim seviyesi arttıkça kadın ve erkek suçluluk oranlarının da azaldığı görülmektedir. Suç işlemiş olan kadın

ve erkeklerin öğrenim düzeyleri incelendiğinde çoğunluğun okuma yazma bilmeyen, sadece okuma yazma bilen veya ilkokul mezunu olan grupta olduğu anlaşılmıştır (İçli, 2007: 348).

İçli’nin (2007) yaptığı çalışmada ise ülkemizdeki suçlu kadın profili incelenmiş ve kadınların 22-50 yaş aralığında, eğitim seviyesi düşük, okuma yazma bilgisi olmayan ve birçoğunun evli olduğu gibi bilgilere ulaşılmıştır. Ayrıca çoğunun kasten adam öldürme, adam öldürmeye teşebbüs ve hırsızlık gibi suçlara karıştığı gözlenmiştir. TÜİK (2019) “Türkiye’de Tutuklu ve Hükümlülerin Suç Türlerine Göre Dağılımı” incelendiğinde 2019 yılında cezaevine giren kadın hükümlülerin %23,9’unun hırsızlık suçu işlediği görülmüş ve toplam suç türleri arasında birinci sırada olduğu anlaşılmıştır. İkinci sırada %23,1 ile diğer suçlar olarak ifade edilen kategori gelmektedir. Bu kategori resmi istatistiklerde açıklanmadığı için içeriği hakkında bilgi edinilememiştir. Üçüncü sırada ise %8,5 ile uyuşturucu ticareti suçu gelmektedir. Bu durumun birden fazla nedeni olduğu gibi toplumsal cinsiyet rollerine dayanan bir görünümü olduğundan da bahsetmek gerekir. Suç işlemiş olan kadınların cezaevine girme nedenleri incelendiğinde kadınların aslında mağdur oldukları saptanmıştır. Bunun nedeni olarak da kadınların, ailesindeki erkek bireylerin suç içeren işlerine aracılık etmek zorunda kalmaları olduğu düşünülmektedir (Saruç, 2014, s. 37). TÜİK (2019) tablosu incelendiğinde %8,4 ile yaralama suçunun dördüncü sırada geldiği görülmektedir. Sefa Saygılı ve F. Süheyla Aliustaoğlu (2009) “Şiddet İçerikli Suç İşleyen Kadın Olguların Değerlendirilmesi” isimli yaptıkları çalışmada kadınların yaralama ve insan öldürme gibi suçları genellikle fiziksel şiddetten kaçarak kendilerini koruma amaçlı işledikleri sonucuna ulaşmışlardır. Kadınların suçun mağduru olan kişilerle genellikle birinci derece ilişkileri olduğunu ve işlenen suçların yaklaşık %67’sinin birinci derece yakını olan birine karşı işlendiğini tespit etmişlerdir. Cinayet suçunu işlemiş olan kadınların %31,8’i eşini, %56’sı ise erkek arkadaşını öldürdüğü tespit edilmiştir. Kadınların işlediği suçlarda genellikle tek başına olduğu, organize gerçekleşen suçlara katılmadıkları belirlenmiştir (Saygılı ve Aliustaoğlu, 2009:6).

Saruç (2013) yaptığı çalışmada, araştırmaya katılan kadın hükümlülerin yaklaşık %42’sinin çocukluk döneminde travmatik olaylar yaşadığını ortaya koymuştur. Kadın hükümlülerin çocukluk çağında %28,7’sinin aile bireylerinden şiddet gördüğü, %17,8’inin cinsel istismara maruz kaldığı, %21,8’inin aile bireylerinin ölümü ve %14,9’unun ailenin dağılması gibi olayları deneyimlediği tespit edilmiştir.

SONUÇ VE DEĞERLENDİRMELER

Dünya genelindeki ekonomik ve sosyal gelişmeler pek çok ülkede gelir dağılımını yeniden şekillendirmiş ve teknolojik gelişmeler de insan gücünün tekrardan yorumlanmasına neden olmuştur. Bu gelişmelerle çalışma hayatının ve ekonomik kazanımların, erkeklere tanınan bir hak olma durumu değişime uğramıştır. Özellikle ataerkil sistemin ve geleneksel yapının yoğun yaşandığı ülkelerde daha belirgin yaşanan, kamusal alan ile özel alan arasındaki ayrım da daralmaya başlamıştır. Kadının eğitim olanaklarının artması ve çalışma hayatına girmesiyle birlikte kadınların kendini daha iyi ifade edebilme, hayatının sorumluluğunu alabilme şansına sahip olmaya başlaması, ev içindeki toplumsal rolleri ve toplumsal cinsiyet eşitsizliğini değişime açık hale getirmiştir. Toplumun sosyo-ekonomik ve kültürel yapısının değişmeye başlamasıyla kadının yaşamının büyük bir kısmını belirleyen eş ve anne rollerinin görev ve sorumluluk alanı erkeklere de açılmış olsa da toplumsal süreçte bu durumun eşitliğe ulaşmasının zaman alacak bir süreç olduğu düşünülmektedir.

Kadınların ev dışında çalışmaya başlaması veya toplumsal yaşama aktif katılımlarının artmasının yanında kadınlar ev içinde eş ve anne olma gibi rolleri sürdürmek ve canlı tutmak durumundadır. Kadınların yaşadığı bu rol çatışmasının, değişen sosyal yapı ve gelişmelere uyum sağlamakta zorlanmasına neden olduğu söylenebilir. Kadın suçluluğuna yönelik yapılan araştırmalar ve istatistikler, ataerkil yapının inşa ettiği veya sürdürülmesine neden olduğu bazı faktörlere işaret etmektedir. Suç işlemiş olan kadınların geçmişi incelendiğinde eğitim seviyesi düşük, aile içinde şiddete maruz kalma, sözel-duygusal iletişimsizlik, çocukluk çağında istismara uğrama, alt sosyoekonomik gelir seviyesindeki ailelerde büyüme ve erken yaşta evlilik yapma gibi etkenlerin çoğunun ortak olduğu ortaya konmuştur.

Kadınlar yaşamları boyunca toplumsal cinsiyet eşitsizliğini az ya da çok deneyimlemektedir. Feminist sosyal hizmet, kadınların deneyimlerini merkeze alarak kadınların sorunlarının bireysel olmaktan çok toplumsal cinsiyet rollerinin yarattığı baskı ve ayrımcılıktan kaynaklandığını ifade etmektedir. “Kişisel olan politiktir” ilkesi ile hareket ederek sorunların kalıcı olarak çözümü için toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin öncelikle kadınlara aktarılması ve bu konuda kadınların farkındalık geliştirmesini sağlamak gerekmektedir.

Kadın suçluluğunun önlenmesi ve kadınların her yönden yaşam standartlarının yükseltilmesi, toplumun tüm bireylerinin ve devletin görevidir. Çevresi içinde birey yaklaşımını ele aldığımızda çevre ile en çok organik bağı olan kadınlardır. Bu nedenle kadınların sorunu aslında toplumsal bir sorun niteliği taşımaktadır. Feminist sosyal hizmetin teori ve uygulamaları, toplumsal cinsiyet eşitliğinin sağlanmasına katkıda bulunarak, kadınlık ve erkeklik rollerinin arasındaki birbirine zarar veren ayrımı da kaldırmayı amaçlamaktadır. Feminist sosyal hizmet ve kadın suçluluğu ilişkisi incelendiğinde şu öneriler sunulabilir:

- Feminist sosyal hizmet, müracaatçılarına yönelik müdahale planını hazırlarken bireyin hem kendisine hem de ailesi ve sosyal çevresine yönelik toplumsal cinsiyet farkındalığı oluşturma ve suçlu davranışın altında yatan nedenlere yapıcı bir açıdan yaklaşım çözüm yollarını bulmaya yönelik çalışmalar yapmalıdır. Toplumsal cinsiyet rollerinin en çok aile içinde öğrenilmesi nedeniyle ebeveyn tutum ve davranışlarının toplumsal cinsiyet eşitsizliğine duyarlı olarak şekillenmesi için sosyal hizmet müdahaleleri oluşturulmalıdır.
- Feminist sosyal hizmet uygulamaları, toplumsal cinsiyet eşitliğini sağlamaya yönelik medya araçlarını kullanarak bilgilendirme ve bilinç yükseltme çalışmaları yapmalı, sosyal çalışma görevlilerine, müracaatçıyla toplumsal cinsiyet eşitliğine duyarlı olarak iletişim kurabilmesi için eğitimler verilmelidir.
- Suça karışmış olan kadınların öncelikle kendilerine yönelik özgüven geliştirme, eğitim-öğretim hayatı eksiklerini tamamlama, meslek edindirme, iletişim becerileri, stres ve öfke yönetimi, kadın hakları, hayır diyebilme becerisi gibi bireysel gelişim odaklı grup-seminer çalışmalarına, hayat boyu öğrenme programlarına katılımının sağlanması ve teşvik edilmesi gerekmektedir.
- Suç işlemiş olan kadınlara yönelik feminist sosyal hizmet çalışmalarının, genel olarak kadınların suç işleme nedenlerinin bireysel bir tercih olmasından ziyade toplumsal cinsiyet algısının bir sonucu olarak ortaya çıktığının altını çizmesi gerekmektedir.

- Feminist sosyal hizmet uygulamaları, çok yönlü olarak sorunların çözümünde müdahale edebilme ve bireylerin ihtiyacı olan alanlarda bireyleri güçlendirebilme ve kaynakları harekete geçirme gücünü kullanmalıdır. Kurumsal düzenlemeler toplumsal cinsiyet eşitsizliğinin sona erdirilmesi amacıyla yönelik feminist bakış açısıyla oluşturulmalıdır. Sosyal politikaların kadının deneyimini ön planda tutup ataerkil bakış açısından sınırlarak oluşturulması gerekmektedir.
- Suç işlemiş olan kadınların tahliyesinden sonraki süreçte ihtiyacı olanlara barınma imkanı sağlanmalı, bireysel özelliklere uygun iş alanları açılmalı, aile ve sosyal çevresiyle olan uyum problemlerini çözebilmek için aile katımlı çalışmalar yapılmalıdır. Cezaevinden şartlı tahliye olduktan sonra yasal süreci geçirecekleri Adalet Bakanlığı’na bağlı Denetimli Serbestlik Birimleri tarafından yapılan aile ve birey ile yapılan çeşitli görüşmeler ve grup çalışmaları daha kapsamlı bir hale getirilmeli, ailenin öncelikli ihtiyaçlarını giderebilme konusunda kurumlara olanaklar tanınmalıdır.
- İŞKUR, Aile ve Sosyal Hizmetler Bakanlığı, Kültür ve Turizm Bakanlığı, Adalet Bakanlığı, Gençlik ve Spor Bakanlığı ve Sağlık Bakanlığı gibi kurumların iş birliği ve eşgüdümlü çalışabilmeleri için gerekli olan yasal altyapı hazırlanmalı ve bu hizmeti sunacak görevliler toplumsal cinsiyet duyarlılığı konusunda eğitilmelidir.
- Suç işlemiş olan kadınların her alanda ayrımcılık ve damgalanmaya uğrama ihtimali yüksektir. Bu nedenle çalışma sürecini başlatma ve iyileştirme sorumluluğu politika belirleyicilere bırakılmalı ve kadın odaklı sosyal politikaların arttırılmasına yönelik düzenlemeler yasal zemine oturtulmalıdır.

KAYNAKÇA

- Acar, H. (2001). Tek ebeveynli ailelere yönelik feminist sosyal hizmet müdahalesi. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 1(3), 13-25.
- Acar Savran, G. (2008). *Kadının örünmeyen Emeği*. Yordam Kitap.
- Balcioğlu, İ., Taktak, Ş. & Ortaköylü, L. (2004). Kadın ve suç. *Yeni Sempozyum Dergisi*, 42(1), 13-19.
- Baydar, V. (2014). *Feminist sosyal hizmet perspektifinden popüler yabancı dizilerde kadın düşmanlığının incelenmesi*. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Barker, L. R. (1999). *The social work dictionary*. NASW Press.
- Beydili, E., Yıldırım, B. & Demiröz, F. (2013). Sosyal hizmet perspektifinden feminizm üzerine bir gözden geçirme: Kadın çalışmalarında erkek iş birliği. *Aile ve Kadın Sempozyumu Bildiriler Kitabı*. 45-50. Kırıkkale Üniversitesi, Kırıkkale.
- Buz, S. (2009). Feminist sosyal hizmet uygulaması. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 20(1), 53-65.
- Browne, K. (2011). *An introduction to sociology*. (4. bs.). Polity Press.
- Canay, A. D. (2004). *Kadın suçluluğu: Feminist bakış açısından kavramsal bir inceleme*. Yüksek lisans tezi, Ankara Üniversitesi, Ankara.
- Cansuvar, N., Aşirdize, M., Aycan, N., Balcioğlu, İ. & Batuk, G. (1997). Kadının suça yönelimi; karşılaştırmalı bir çalışma. *İstanbul Üniversitesi Hukuk Fakültesi Mecmuası*, 55(3), 341-351.

- CİK. (2020). *Ceza infaz kurumlarında bulunan tutuklu ve hükümlülerin öğrenim durumlarına göre dağılımları*. <https://cte.adalet.gov.tr/Resimler/Dokuman/istatistik/istatistik-3.pdf>
- CİK. (2020). *Ceza infaz kurumlarında bulunan tutuklu ve hükümlülerin yaş gruplarına göre dağılımları*. https://cte.adalet.gov.tr/Home/SayfaDetay/cik_istatistikleri12012021090932
- Coleman, J. W., Kerbo, H. R. & Ramos, L. L. (2002). *Social problems*. Prentice Hall.
- Connell, R. W. (1998). *Toplumsal cinsiyet ve iktidar*. Ayrıntı.
- Dominelli, L. (2002). *Feminist social work theory and practice*. Palgrave.
- Featherstone, B. (2001). Where to for feminist social work. *Critical Social Work*, 2(1).
- Giddens, A. (2000). *Sosyolojiye giriş*. (Çev. H. Özel & C. Güzel). Ayraç Yayınevi.
- Giddens, A. (2006). *Sociology*. Polity Press
- Haydaroğlu, İ. (2017). *Kadın suçluluğunun bölgesel farklılığına yönelik bir alan araştırması: Mardin ve Antalya Kapalı Ceza İnfaz Kurumu örneği*. Yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Hirschfield, P. J. & Piquero, A. R. (2010). Normalization and legitimation: Modeling stigmatizing attitudes toward ex-offenders. *Criminology*, 48(1), 27-55.
- İçli, T. & Öğün, A. (1988). Sosyal değişme süreci içinde kadın suçluluğu. *Hacettepe Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi*, 5(2), 17-32.
- İçli, T. (2007). *Kriminoloji*. Ankara: Seçkin.
- İlbars, Z. (2007). Suç antropolojisi: Kadın ve suç. *AÜDTCF Antropoloji Dergisi*, (22), 1-13.
- İşler, R. (2004). *İktisatta feminizm ve Türkiye ekonomisinde kadının rolü*. Yüksek lisans tezi, Süleyman Demirel Üniversitesi, Isparta.
- Kızmaz, Z. (2010). Cezaevine girme sıklığına göre suçlular: Karşılaştırmalı bir araştırma. *e-Journal of New World Sciences Academy*, 5(4), 571-607.
- Kürzinger, J. (1996). *Kriminologie*. Boorberg.
- Laster, L. D. (2008). *Abuse, trauma, and social bonding in the etiology of female delinquency*. Thesis for the degree of doctor of philosophy, The University of Texas at Arlington, Texas.
- Lowe, L., Mills, A. & Mullen, J. (2002). Gendering the silences: Psychoanalysis, gender and organization studies. *Journal of Managerial Psychology*, 17(5), 422-434.
- Mackinnon, C. (2003). *Feminist bir devlet kuramına doğru*. Metis.
- Mies, M. (2012). *Ataerki ve birikim*. (Çev. Yıldız Temurtürkan). Dipnot.
- Mills, J.A., Durepos, G. & Wiebe, E. (2010). *Encyclopedia of case study research*. Sage Publications Inc.
- Ortaköylü, L., Taktak, Ş. & Balcioğlu, İ. (2004). Kadın ve suç. *Yeni Sempozyum Dergisi*, 42(1), 13-19.
- Payne, M. (1997). *Modern social work theory*. Lyceum Books.
- Ritzer, G. (2011). *Klasik sosyoloji kuramları*. De Ki Basım Yayım.

- Saruç, S. (2013). *Kadın hükümlüler: Cezaevi yaşantısı ve tahliye sonrası gereksinimler*. Doktora tezi, Hacettepe Üniversitesi, Ankara.
- Saruç, S. (2014). Türkiye’de kadın hükümlüler: Kadın hükümlülerin profili ve suçluluğa etki eden olguların analizi. *Toplum ve Sosyal Hizmet Dergisi*, 25(1), 61-88.
- Saygılı, S. & Aliustaoğlu, F. S. (2009). Şiddet içerikli suç işleyen kadın olguların değerlendirilmesi. *Adli Tıp Dergisi*, 23(1), 24-29.
- Savcı, İ. (1999). Toplumsal cinsiyet ve teknoloji. *Ankara Üniversitesi SBF Dergisi*, 54(1), 123-144.
- Simon, R. W. (1992). Parental role strains, salience of parental identity and gender differences in psychological distress. *Journal of Health and Social Behavior*, 33(1), 25-35.
- Şenol, D. & Yıldız, S. (2012). Şiddet sarmalındaki hükümlü kadınların demografik özellikleri: Sincan ve Delice Cezaevi örnekleri. *Uluslararası Katılımlı Kadına ve Çocuğa Karşı Şiddet Sempozyumu*. 27-28. Ankara.
- Tekindal, M. T. (2016). *Feminist grup çalışması bir sosyal hizmet uygulaması olarak engelli çocuğa sahip kadınların deneyimi*. Nobel.
- TÜİK. (2019). *Türkiye’de tutuklu ve hükümlülerin medeni durumuna göre dağılımı*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Ceza-Infaz-Kurumu-Istatistikleri-2019-33625>.
- TÜİK. (2019). *Türkiye’de tutuklu ve hükümlülerin cinsiyete göre dağılımı*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Ceza-Infaz-Kurumu-Istatistikleri-2019-33625>.
- TÜİK. (2019). *Türkiye’de tutuklu ve hükümlülerin suç türlerine göre dağılımı*. <https://data.tuik.gov.tr/Bulten/Index?p=Ceza-Infaz-Kurumu-Istatistikleri-2019-33625>
- Uygur, G. & Çağlar, İ. (2011). *Toplumsal cinsiyet ve hukuk*. Anadolu Üniversitesi Yayınları.
- Yıldırım, E. İ., Ergüt, Ö. & Camkıran, C. (2017). Toplumsal cinsiyet eşitsizliği konusundaki farkındalığın belirlenmesine yönelik akademisyenler üzerine bir araştırma. *Marmara Üniversitesi Kadın ve Toplumsal Cinsiyet Araştırmaları Dergisi*, 1(2), 37-46.
- Wilson, J. A. & Davis, R. C. (2006). Good intentions meet hard realities: An evaluation of the project greenlight reentry program. *Criminology and Public Policy*, 5(2), 303-338.